

بررسی تغییرپذیری روابط علی سرمایه اجتماعی، عزت نفس و امید تحصیلی در ورزشکاران تیمی و انفرادی

علی جلیلی شیشیوان^۱، فریبرز درتاج^{۲*}، اسماعیل سعدی پور^۳، نورعلی فرخی^۴

۱. عضو هیئت علمی گروه روانشناسی دانشگاه پیام نور ۲. پروفسور دانشگاه علامه طباطبائی ۳. عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۰۲/۱۹ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۰۵/۲۳

Investigating the Variability of the Causal Relationships between Social Capital, Self-esteem, and Academic Hope among Team and Individual Elite Athletes Ali Jalili Shishevan¹, Fariborz Dortaj^{2*}, Esmaeel Saadi Pour³, Nourali Farrokhi⁴

1- Associate professor of psychology, Payame Noor University

2- Professor, Allameh Tabatabaie University

3,4- Associate professor, Allameh Tabatabaie University

Received: (2017/05/09)

Accepted: (2017/08/14)

Abstract

The objective of this research was to investigate the variability of causal relationships between social capital, self-esteem, and academic hope in team and individual elite athletes. For this purpose, structural equation analysis method was used. The population of research included all elite sports students, who could win the medal in Iran's Students Sports Olympiads during the years 2012 to 2016. Among them, 349 elite athletes were selected using proportional stratified sampling method, which 140 of them were active in team sports and 209 of them were active in individual sports. The data were collected using the questionnaires of Mobaraki Social Capital Questionnaire (2005), Rosenberg Self-esteem Questionnaire (1965), and Sohrabi and Samani Academic Hope Scale (2011). The assumed model of the research was analyzed using Imus software for groups of team and individual athletes. According to the results, the team sports group and individual sports group model explain 25% and 41% of the changes in the hope variations, respectively. In team athletes, two components of social trust and social participation had a direct impact on academic hope. However, in the individual athletes group, only the component of social support showed a direct impact on academic hope. Investigating the indirect impacts revealed that only in the team group, self-esteem is not able to mediate the relationship between the components of social capital and academic hope. However, in the individual group, self-esteem mediates the relationship between the components of social support, mutual relations, social cohesion, and academic hope. Finally, the results were explained based on the theoretical principles and previous studies and some recommendations were provided to use its results.

Keywords: Team and individual sports, Social capital, Self-esteem, Academic hope.

چکیده

هدف از اجرای پژوهش حاضر، بررسی تغییرپذیری روابط علی سرمایه اجتماعی، عزت نفس و امید تحصیلی در ورزشکاران تیمی و انفرادی بود. بدین منظور از روش تحلیل معادلات ساختاری استفاده شد. جامعه آماری مشتمل بر کلیه دانشجویان نخبه ورزشی شاغل به تحصیل بود که در المپیادهای ورزشی دانشجویی کشور، طی سالهای ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۵ موفق به دریافت مدال شده بودند. از این جامعه، تعداد ۳۴۹ ورزشکار نخبه با استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای متناسب انتخاب شدند که ۱۴۰ نفر از این افراد در ورزش‌های تیمی و ۲۰۹ نفر دیگر در ورزش‌های انفرادی فعالیت داشتند. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه‌های سرمایه اجتماعی مبارکی (۱۳۸۴)، عزت نفس روزنبرگ (۱۹۶۵) و مقیاس امید تحصیلی سهرابی و سامانی (۲۰۱۱) گردآوری شدند. مدل مفروض پژوهش با کمک نرم‌افزار آماری ایموس برای دو گروه ورزشکاران تیمی و انفرادی مورد تحلیل قرار گرفت. مطابق با نتایج، مدل گروه ورزش تیمی ۲۵ درصد و مدل گروه ورزش انفرادی ۴۱ درصد از تغییرات امید تحصیلی را تبیین می‌کنند. در ورزشکاران تیمی، دو مؤلفه اعتماد اجتماعی و مشارکت اجتماعی اثر مستقیم بر امید تحصیلی داشتند. اما در گروه ورزشکاران انفرادی، تنها مؤلفه حمایت اجتماعی اثر مستقیم بر امید تحصیلی نشان داد. در بررسی اثرات غیرمستقیم نیز مشخص شد که فقط در گروه تیمی، عزت نفس قادر به واسطه‌گری رابطه بین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و امید تحصیلی نیست. اما در گروه انفرادی، عزت نفس رابطه بین این مؤلفه‌های حمایت، روابط متقابل و انسجام اجتماعی با امید تحصیلی را واسطه‌گری می‌کند. در آخر، نتایج بر مبنای مبانی نظری و تحقیقات پیشین تبیین شد و بر مبنای آن پیشنهاداتی جهت بکارگیری نتایج ارائه گردید.

واژه‌های کلیدی

ورزش تیمی و انفرادی، سرمایه اجتماعی، عزت نفس، امید تحصیلی.

مقدمه

امروزه ورزش عرصه‌های مختلف زندگی بشر را تحت تأثیر قرار داده است و به عنوان یک سرمایه عظیم انسانی وجوه متفاوتی به خود گرفته است. ورزش علاوه بر اینکه از نظر انسانی و اقتصادی سرمایه است، می‌تواند در عرصه‌های فرهنگی، سیاسی، تربیتی و اجتماعی نیز سرمایه‌ساز باشد. چرا که نهاد ورزش دارای منابع خاصی است که می‌تواند با شیوه‌های گوناگون سرمایه‌هایی را در دسترس ورزشکاران قرار دهد که برای آنان پاداش‌دهنده است (۶۲). در واقع، فعالیت‌های ورزشی هم در سطح سازمان یافته و هم در سطح غیرسازمان یافته این قابلیت را دارند که می‌توانند باعث انگیزش، الهام‌بخشی و ایجاد روحیه اجتماعی در جامعه گردند (۸۱). کمک به رشد و تحول روانی - اجتماعی افراد جامعه، تحکیم معاشرت جمعی و تسهیل دستیابی به رشد مسئولیت اجتماعی و فردی از دیگر کارکردهای مهم ورزش می‌باشد. بدین نحو که ورزش می‌تواند به عنوان وسیله‌ای برای ایجاد روابط دوستانه و ارتباطات اجتماعی جدید به ویژه بین طبقات مختلف از لحاظ مذهب و قومیت مورد استفاده قرار گیرد. به عبارت بهتر، فعالیت‌های ورزشی می‌تواند موجب ایجاد ارتباط بین گروه‌ها در شبکه‌های اجتماعی مختلف شود و این همان چیزی است که امروزه تحت عنوان سرمایه اجتماعی، محور بحث متخصصان رشته‌های علمی مختلف قرار گرفته است. کاربرد سرمایه اجتماعی در حوزه‌های مختلف باعث شده که این مفهوم معانی بسیار متفاوتی به خود بگیرد و به همین دلیل در تعریف آن اختلاف نظرهایی نیز بروز کرده است (۴۶). بوردیو (۱۹۸۶) از پیشگامان طرح نظریه سرمایه اجتماعی، این مفهوم را به عنوان مجموعه‌ای از منابع واقعی یا بالقوه تعریف می‌کند که در روابط میان بازیگران یا عاملین اجتماعی آشنایی متقابل در یک گروه، جای گرفته است. این مفهوم، همچنین اشاره به شبکه‌ها، هنجارها و ادراکاتی دارد که فعالیت‌های همکارانه در درون و بین گروه‌های افراد را تسهیل می‌کند (۳۰). از نظر کلمن^۱ (۱۹۸۸) نیز ایده بنیادی نهفته در پشت سرمایه اجتماعی این است که یک فرد می‌تواند از طریق انباشتن روابط با دیگر افراد ارزش‌هایی را به دست آورد. به عبارتی وقتی که افراد به هنگام نیاز، دسترسی بیشتری به منابع حمایتی داشته باشند، گفته می‌شود که این افراد سرمایه اجتماعی بیشتری دارند و در نتیجه، شانس بیشتری برای دستیابی به اهداف خود دارند (۵۹، ۸۴). با توجه به این تعاریف

پراکنده راه بهتر این است که سرمایه اجتماعی را مفهومی در نظر بگیریم که متشکل از مؤلفه‌هایی نظیر حمایت از یکدیگر، مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی، روابط متقابل اجتماعی، اعتماد به دیگران و انسجام بین آحاد اجتماعی و ... است (۷۱). در حوزه‌های خاصی نظیر ورزش، شاید مهم‌تر از خود مفهوم سرمایه اجتماعی، دستیابی به فهم نحوه شکل‌گیری آن در بافت ورزش و کارکردهای عملی آن اهمیت بیشتری داشته باشد. ورزش قهرمانی یکی از وجوه نهاد ورزش که می‌تواند بر شکل‌گیری سرمایه اجتماعی مؤثر باشد. در واقع، قهرمانان ورزشی به دلیل موقعیت اجتماعی که دارند و موفقیت‌های ورزشی که کسب کرده‌اند، احتمالاً از سرمایه اجتماعی قابل توجهی برخوردارند. در تأیید این موضوع، نتایج تحقیق رحمانی فیروزجا و همکاران (۱۳۹۰) نشان داد که میزان سرمایه اجتماعی دانشجویان ورزشکار در مقایسه با دانشجویان غیرورزشکار، بیشتر است. دیگر بررسی‌های متمرکز بر تأثیرات ورزش نشان داده‌اند که شرکت در فعالیت‌های ورزشی، افراد را از نظر فضایی و مکانی به هم نزدیک می‌کند و راه‌ها و فرصت‌های بسیاری را برای ماهرشدن در اجتماع فراهم می‌آورد (۵، ۶۱). علاوه بر کارکرد ورزش برای سرمایه اجتماعی، ورزش پیامدهای روان‌شناختی را نیز در بر دارد. در دهه‌های اخیر، روان‌شناسان ورزشی تأثیر ورزش بر متغیرهای مختلف و متعدد روان‌شناختی را آزمایش کرده و تأثیر این متغیرها بر عملکرد ورزشی را مورد بررسی قرار داده‌اند. در این میان، امید یکی از متغیرهای روان‌شناختی بسیار با اهمیتی است که با توجه به ماهیت انگیزشی فعالیت‌های ورزشی، از اهمیت قابل توجهی برای عملکرد ورزشکاران برخوردار است. امید یک حالت روحی و روانی برانگیزاننده انسان به کار و فعالیت و مانع ترس از زیان است (۱۷). اسنایدر^۲ به عنوان شناخته‌شده‌ترین نظریه‌پرداز حوزه امید، این مفهوم را به عنوان انتظار فرد برای موفقیت در دستیابی به هدف تعریف می‌کند که از تعامل سه مؤلفه اصلی «هدف»، «عاملیت» و «گذرگاه» تشکیل شده است (۱۸). از نظر اسنایدر و همکاران (۲۰۰۲)، امید عبارت است از ظرفیت ادراک شده برای تولید گذرگاه‌ها یا مسیرهایی به سمت اهداف مطلوب و همچنین انگیزه ادراک شده برای حرکت در این گذرگاه‌ها. در واقع، توانایی طراحی گذرگاه‌هایی به سوی هدف‌های مطلوب به رغم موانع موجود و توانایی ایجاد انگیزه برای شروع و تداوم حرکت در

اعتماد، عضویت گروهی و کار بدون دستمزد به عنوان سه شاخص مهم سرمایه اجتماعی، رابطه مثبتی با امید به زندگی دارند (۳۹). همچنین پژوهشگرانی نظیر کوپر^۲ (۲۰۰۵) و رومرو و کورتیردس^۳ (۲۰۰۶) در قالب سازه سرمایه روان‌شناختی، اثر سرمایه اجتماعی بر امید را مورد تأیید قرار داده‌اند (۱۵، ۶۶). از این منظر که امیدواری بیانگر داشتن تفکر سالم است، شواهد همگرا از منابع مختلف (۵۶، ۵۷)، وجود رابطه مثبت بین سرمایه اجتماعی و سلامت را گزارش کرده‌اند. علاوه بر این مشخص شده است که سرمایه اجتماعی و امید، سازه‌های مشترکی را نظیر رضایت از زندگی، رضایت از تحصیل (۳۱، ۵۴، ۴) و نهایتاً عملکرد تحصیلی (۲۰، ۲۳) را تبیین می‌کنند.

با وجود تأکید صریح و ضمنی پژوهش‌ها بر نقش مؤثر سرمایه اجتماعی در شکل‌گیری امید، اما درباره مکانیزم روان‌شناختی زیربنای رابطه بین سرمایه اجتماعی و امید اطلاعات کمی وجود دارد. در این خصوص گیبسون^۴ (۱۹۹۹) معتقد است که برخی عوامل روان‌شناختی می‌توانند تأثیر عوامل اجتماعی بر امیدواری افراد را میانجی‌گری کنند. در این بین، عزت نفس به عنوان یک میانجی احتمالی و بسیار مهم رابطه بین سرمایه اجتماعی و امید قابل طرح است. عزت نفس، اشاره به حس کلی یک فرد نسبت به قدر و ارزش خود دارد (۲۴). در این رابطه پژوهش‌ها نشان داده‌اند که سرمایه اجتماعی یک عامل حفاظت‌کننده قدرتمند برای حفظ عزت نفس است (۷۹، ۳۷). برخی محققان (۸۰، ۲۹) نیز دریافتند که عزت نفس می‌تواند رابطه بین سرمایه اجتماعی و یا برخی شاخص‌های سرمایه اجتماعی (نظیر حمایت اجتماعی) با سلامت روان یا بهزیستی روان‌شناختی را میانجی‌گری کند. از طرفی، محققان همچنین نشان داده‌اند که امید از عزت نفس ناشی می‌شود (۵۱، ۱۹). عزت نفس بالا احساس‌های خود ناتوان‌سازی را در ورزشکاران کاهش می‌دهد (۶۸) و موجب افزایش انگیزه برای شرکت در فعالیت‌های ورزشی و تحصیلی، بهبود عملکرد ورزشی - هم جسمی و هم روانی - و تحصیلی بهتر می‌شود (۷، ۴۸). علاوه بر این‌ها، نکته قابل توجهی که درباره عزت نفس می‌توان مورد توجه قرار داد، نقش کلیدی این سازه در موفقیت ورزشکاران است. در تحقیق مک‌کلور و همکاران^۵ (۲۰۱۰) که برای تعیین ویژگی‌های مرتبط با

این گذرگاه‌ها، مفهوم امید را در این نظریه منعکس می‌سازد. بر این اساس، پیامدهایی را برای امید می‌توان متصور شد. مثلاً موفقیت در دستیابی به اهداف، به هیجان‌های مثبت و شکست در آن، به هیجان‌های منفی می‌انجامد. علی‌رغم تأیید این موضوع که افراد ورزشکار و قهرمانان ورزشی از سطح امید بالایی برخوردارند (۷۷، ۱۶، ۴۰)، اما شواهدی در دست است که از پایین بودن میزان امید ورزشکاران در دیگر حوزه‌ها حکایت دارد. برای نمونه پژوهشگران (۶، ۱۲) نشان داده‌اند که سطح پیشرفت تحصیلی قهرمانان ورزشی، پایین است. هرچند شواهدی (۳۳) نیز مبنی بر عملکرد مناسب و ناشی از امید ورزشکاران در حوزه‌هایی مثل تحصیل وجود دارد. این تناقض‌ها می‌تواند بیانگر تأثیرپذیری عملکرد تحصیلی و امید ورزشکاران نخبه از سایر عوامل باشد. به نظر اسنایدر (۲۰۰۰) محیط خانه عامل فراگیر دخیل در رشد امید در افراد است. از نظر او این عامل را می‌توان در چارچوب تعاملات فامیلی، روابط و تجربیات درون خانه فرد توصیف کرد. فرض اسنایدر (۲۰۰۰) این است که محیط خانه تحت تأثیر روابط و تعاملات خانوادگی، به ویژه حضور یا عدم حضور دلبستگی مثبت کودک - مراقب و همچنین رویدادهای استرس‌زای زندگی است (۱۱). امید ابتدائاً تحت تأثیر محیط خانه و سپس از طریق تجارب اجتماعی و دیگر تجارب یادگیری، به ویژه سرمشق‌گیری از اطرافیان مهم تقویت می‌شود (۷۶). هماهنگ با نظریه اسنایدر، تحقیقات موجود بر پیشایندهای اجتماعی شکل‌گیری امید پرداخته‌اند. برای نمونه، پژوهشگران نقش تعاملات سالم و روابط دلبستگی ایمن (۷۲، ۳، ۴۴) در دستیابی به مؤلفه‌های تشکیل دهنده امید (تفکر عملیاتی و گذرگاه) مورد تأیید قرار داده‌اند. چندین مطالعه (۱۹، ۸۳) نیز رابطه مثبت بین حمایت اجتماعی یا دسترسی به یک شبکه حمایتی اجتماعی و امید را روش ساخته‌اند. در این زمینه نیز اسنایدر (۱۹۹۶) استدلال می‌کند که ادراکات حمایت اجتماعی ادراک شده مثبت برای تفکر امیدوارانه حیاتی است. در این خصوص پژوهش‌ها نشان داده‌اند که سرمایه اجتماعی و یا برخی شاخص‌های آن (اعتماد، مشارکت، انسجام، حمایت اجتماعی) با امید و یا امید به زندگی - که یکی از نموده‌های عینی امید است - رابطه دارند (۷۴). برای نمونه نتایج تحقیق علی‌زاده اقدام (۱۳۹۱) مشخص کرد که اعتماد اجتماعی و انسجام، امید را به گونه‌ای مثبت در دانشجویان پیش‌بینی می‌کنند (۲). کنلی و همکاران^۱ (۲۰۰۳) نیز دریافتند که

2. Cooper

3. Romero & Cruthirds

4. Gibson

5. McClure et al

1. Kennelly

مربوط به شادکامی در بین ورزشکاران رشته‌های انفرادی و تیمی دانشگاه تهران نشان دادند که میزان رضایت از زندگی، سلامت روانی و خلق مثبت ورزشکاران تیمی بیشتر از ورزشکاران انفرادی بوده است، اما در خصوص عزت نفس و خودکارآمدی بین دو گروه تفاوتی قابل اعتنایی وجود نداشت. همچنین شادکامی افراد شرکت‌کننده در ورزش‌های تیمی بیشتر از افراد شرکت‌کننده در ورزش‌های انفرادی بود. فولادیان و همکاران (۱۳۸۸) نیز دریافتند که ورزشکاران رشته‌های انفرادی نسبت به ورزشکاران رشته‌های تیمی رقابت‌طلب‌ترند و در مقابل ورزشکاران رشته‌های تیمی هدف‌گراتر هستند (۲۱). زمانی و مردای (۱۳۸۸) نیز مشاهده کردند که ورزشکاران ورزش‌های انفرادی در مقایسه با ورزشکاران گروهی اعتماد به نفس کمتر و اضطراب صفتی بیشتری تجربه دارند (۸۵). تحقیق غفاری و خانی (۱۳۹۲) نیز نشان داد که برنامه ورزشی منظم گروهی باعث ارتقای عزت نفس دانشجویان می‌شود (۲۲).

در مجموع، با توجه به مرور پیشینه پژوهشی و عواملی که برای امید تحصیلی ورزشکاران مطرح شد مسأله اصلی پیش‌روی تحقیق حاضر این است که آیا مدل تأثیرگذاری سرمایه اجتماعی بر امید تحصیلی با واسطه‌گری عزت نفس، برای دو گروه ورزشکاران تیمی و انفرادی متفاوت است؟ بررسی این مسأله از این حیث اهمیت دارد که ورزشکاران دانشجویی به جهت چالش‌های متعدد، به شدت نیازمند داشتن امید برای ادامه تحصیل و انجام موفقیت‌آمیز فعالیت ورزشی خود هستند. بر این اساس به نظر می‌رسد که شناسایی علل فردی و اجتماعی زمینه‌ساز امید ورزشکاران شاغل به تحصیل گام مهمی در جهت اعتلای علمی و موفقیت ورزشی آنان است. با توجه به مسأله مذکور، این پژوهش به آزمون فرضیه‌های زیر می‌پردازد:

- ۱- تأثیر سرمایه اجتماعی بر امید تحصیلی ورزشکارانی تیمی و انفرادی متفاوت از یکدیگر است.
- ۲- تأثیر سرمایه اجتماعی بر عزت نفس ورزشکاران تیمی و انفرادی متفاوت از یکدیگر است.
- ۳- تأثیر عزت نفس بر امید تحصیلی ورزشکاران تیمی و انفرادی متفاوت از یکدیگر است.
- ۴- تأثیر واسطه‌ای عزت نفس در رابطه بین سرمایه اجتماعی و امید تحصیلی برای دو گروه ورزشکاران تیمی و انفرادی متفاوت از یکدیگر است.

کاهش عزت نفس انجام شد، کمبود فعالیت بدنی و به ویژه عدم مشارکت در فعالیت‌های ورزشی از عوامل تأثیرگذار بر کاهش عزت نفس بودند (۵۰). در پژوهش‌های داخلی نیز گزارش شده است که عزت نفس ورزشکاران بیشتر از افراد غیرورزشکار است و این عزت نفس بیشتر، در پیشرفت تحصیلی ورزشکاران نقش دارد (۵۸، ۴۳). از طرفی، شواهدی نیز وجود دارد مبنی بر اینکه بین فعالیت بدنی و عزت نفس رابطه معناداری وجود ندارد (۱۳).

در یک نتیجه‌گیری از تحقیقاتی که تاکنون مرور شد، می‌توان مدلی را ارائه کرد که مطابق با آن سرمایه اجتماعی با تأثیرگذاری بر امید می‌تواند منجر به تأثیرگذاری بر امید می‌شود. این نتیجه‌گیری عمدتاً برآمده از تحقیقات صورت گرفته در حوزه‌هایی غیر از ورزش و تربیت بدنی است. این در حالی است که برای نتیجه‌گیری بهتر در خصوص ورزشکاران باید متغیرهای مهم حاضر در بافت ورزش را نیز در نظر گرفت. یکی از این متغیرهای بسیار با اهمیت که در این زمینه بیشتر از سایر عوامل خودنمایی می‌کند، نوع ورزشی است که ورزشکاران به آن اشتغال دارند. در واقع شواهدی در دست است که نشان می‌دهد بین ورزشکاران گروهی و انفرادی تفاوت‌های قابل توجهی از نظر ویژگی‌های اجتماعی، روان‌شناختی و تحصیلی وجود دارد. به عنوان مثال در ارتباط با سرمایه اجتماعی می‌توان شواهدی را به نفع ورزش‌های گروهی در مقابل ورزش‌های انفرادی ذکر کرد. همچنین تحقیقی به بررسی فعالیت‌های دانش‌آموزان سوئدی شرکت‌کننده در ورزش‌های گروهی پرداختند و نتیجه گرفتند که افراد در طول ورزش‌های گروهی، بخش عمده‌ای از مهارت‌های ارتباطی و اجتماعی را فرا گرفته و آنها را در زندگی به کار می‌برند (۲۶). چندین پژوهش دیگر نیز تأثیر افزایشی ورزش‌های گروهی در مقایسه با انفرادی در زمینه رشد مهارت‌های اجتماعی و سازگاری اجتماعی ورزشکاران را مورد تأیید قرار داده‌اند. در خصوص امید تحصیلی نیز مشخص شده است که ورزش منظم و گروهی با کاهش افسردگی می‌تواند باعث افزایش امید به زندگی و ایجاد شور و نشاط جهت انجام فعالیت‌های روزانه گردد (۵۵، ۶۴). در مورد عملکرد تحصیلی ورزشکاران انفرادی و گروهی نتایج متناقضی وجود دارد. برای مثال برخی پژوهش‌ها (۸، ۵۵) نشان داده‌اند که ورزشکاران انفرادی نسبت به ورزشکاران گروهی از پیشرفت تحصیلی بهتری برخوردارند. حال آنکه شواهد (۲۵) متعددی نیز وجود دارند مبنی بر اینکه سلامت روانی ورزشکاران تیمی، بیشتر از ورزشکاران انفرادی بوده است. گودزی و حمایت طلب (۱۳۸۶) در مقایسه عوامل

روش تحقیق

روش پژوهش حاضر توصیفی و از نوع طرح‌های هیستگرافی است. در چارچوب این طرح، روابط بین متغیرها به صورت یک مدل علی و با روش تحلیل معادلات ساختاری مورد سنجش قرار گرفته است.

جامعه آماری پژوهش حاضر شامل تمامی دانشجویان نخبه ورزشی شاغل به تحصیل بود که در المپیادهای ورزشی دانشجویی کشور، طی چهار سال (از ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۵) از سوی وزارت علوم تحقیقات و فناوری برگزار شده است، موفق به کسب مدال (یا رتبه یک تا سه) شده‌اند. مطابق آمار اخذ شده از مسؤولین وزارت علوم تحقیقات و فناوری، جامعه آماری مذکور حدود ۲۶۰۰ نفر است. لازم به ذکر است که ۱۹۹۴ نفر از این افراد در ورزش‌های تیمی و ۶۵۶ نفر از آن‌ها در ورزش‌های انفرادی مشغول فعالیت هستند. با استفاده از فرمول کوکران، حجم نمونه مکفی از این جامعه آماری تعیین شد. بر این اساس، با استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای^۱ متناسب تعداد ۳۴۹ ورزشکار نخبه انتخاب شدند که ۲۰۹ (۵۹/۹ درصد افراد نمونه) از این افراد در ورزش‌های انفرادی و ۱۴۰ نفر دیگر (۴۰/۱ درصد افراد نمونه) در ورزش‌های تیمی فعالیت داشتند. از نظر ترکیب جنسیتی نیز، ۲۲۸ نفر از افراد نمونه را پسران و ۱۲۱ نفر را دختران نخبه ورزشی شامل می‌شدند. میانگین سنی افراد نمونه نیز بین ۲۲/۵ سال بود.

به منظور عملیاتی کردن متغیرها از ۳ پرسشنامه زیر استفاده شد.

۱. پرسشنامه سرمایه اجتماعی: این پرسشنامه توسط مبارکی در سال ۱۳۸۴، طراحی و تدوین شده است و شامل ۴۶ گویه است که ۵ مؤلفه مشارکت اجتماعی (انجمنی و غیرانجمنی)؛ اعتماد اجتماعی (بین فردی)؛ حمایت اجتماعی (عاطفی یا ابزاری یا مادی و اطلاعاتی)؛ روابط متقابل با دیگران (خانواده، دوستان، همسایه، اقوام و اولیای مدرسه)؛ و انسجام اجتماعی (احساس تعلق به جامعه) را مورد سنجش قرار می‌دهد (۵۲). پاسخگویی به سؤالات این پرسشنامه بر اساس یک طیف لیکرت ۵ درجه‌ای (از ۱ برای اصلاً تا همیشه) می‌باشد. مبارکی (۱۳۸۴) اعتبار، صوری و محتوایی این ابزار را توسط متخصصان جامعه‌شناسی احراز کرده است. محقق مذکور، پایایی این ابزار را با استفاده از محاسبه ضریب آلفای کرونباخ احراز کرد. این ضرایب برای اعتماد اجتماعی،

۰/۷۷؛ مشارکت اجتماعی، ۰/۷۷؛ حمایت اجتماعی ۰/۷۵؛ روابط متقابل ۰/۶۸ و انسجام اجتماعی ۰/۸۰ به دست آمد. همچنین کریمی مزیدی زارعی، قادری، حبیب‌پور و علیپور (۱۳۹۱) ضریب آلفای کرونباخ را برای کل پرسشنامه سرمایه اجتماعی برابر با ۰/۸۸ به دست آوردند (۳۵).

در پژوهش حاضر به منظور بررسی روایی سازه‌ای این پرسشنامه، از تحلیل عاملی تأییدی^۲ استفاده شد. نتایج این تحلیل بیانگر تأیید ساختار عاملی اصلی پرسشنامه بود و وجود ۵ عامل مورد نظر بود. با این حال برخی گویه‌ها با این ساختار همخوانی نداشت و به دلیل بار عاملی ضعیف و بر هم زدن ساختار عاملی پرسشنامه، حذف شدند. به طور دقیق‌تر در ارتباط با مؤلفه اعتماد اجتماعی، گویه‌های ۱۱، ۳۱ و ۳۷؛ مؤلفه مشارکت اجتماعی، گویه‌های ۱۹، ۲۸ و ۴۲؛ مؤلفه حمایت اجتماعی، گویه‌های ۱۷، ۳۳ و ۳۹؛ مؤلفه روابط متقابل با دیگران، گویه‌های ۲۳، ۳۶ و ۳۸؛ و مؤلفه انسجام اجتماعی، گویه‌های ۱۵ و ۲۶ حذف گردید. بار عاملی نهایی برای گویه‌های پرسشنامه نیز بین ۰/۳۸ تا ۰/۷۰ در نوسان بود. افزون بر این، مطابق با شاخص‌های مندرج در جدول ۱، این پرسشنامه از برازش مطلوبی برخوردار بود.

برای بررسی پایایی پرسشنامه سرمایه اجتماعی ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شد که ضرایب به دست آمده برای مؤلفه‌های اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی، حمایت اجتماعی، روابط متقابل با دیگران و انسجام اجتماعی به ترتیب برابر با ۰/۶۸؛ ۰/۷۰؛ ۰/۷۸؛ ۰/۷۴ و ۰/۶۷ بود. این نتایج پایایی قابل قبول این پرسشنامه را نشان می‌دهد.

۲. مقیاس عزت نفس عمومی روزنبرگ (RSES):^۳ مقیاس عزت نفس عمومی روزنبرگ، یکی از پرکاربردترین ابزارهای سنجش عزت نفس است که در سال ۱۹۶۵ توسط روزنبرگ ساخته شد و همچنان نزد محققان و متخصصان به عنوان ابزاری کاربردی و مفید شناخته می‌شود. این پرسشنامه دارای ۱۰ گویه است که احساس‌ها کلی افراد در زمینه ارزش و پذیرش خود را مورد سنجش قرار می‌دهد. نیمی از گویه‌های این مقیاس دارای واژه‌پردازی مثبت و نیمه دیگر آن دارای واژه‌پردازی منفی یا معکوس می‌باشد. این پرسشنامه به صورت

2. Confirmatory Factor Analysis (CFA)
3. Rosenberg Self-Esteem Scale

1. Stratified sampling

هابلی و زامبو (۲۰۰۴) با بررسی مقیاس عزت نفس روزنبرگ در سه کشور کانادا، ایالات متحده و نیوزلند، یک ساختار تک عاملی را برای آن شناسایی کردند (۶۷). با این وجود، شواهد زیادی نیز مبنی بر دو عاملی بودن ساختار این مقیاس ارائه شده است (۲۷).

مقیاس لیکرت چهار گزینه‌ای از کاملاً مخالف تا کاملاً موافق از ۱ تا ۴ نمره‌گذاری شده است. کمترین و بیشترین نمره کسب شده در آن به ترتیب ۱۰ و ۴۰ است. در طی سال‌های سپری شده از ساخت این ابزار، محققان زیادی تلاش کرده‌اند تا شواهدی مبنی بر ویژگی‌های روان‌سنجی مطلوب این مقیاس در جوامع مختلف ارائه دهند. برای مثال راستیکاس،

جدول ۱. شاخص‌های برازش پرسشنامه سرمایه اجتماعی

شاخص‌ها	χ^2	$\chi^2 / d.f$	GFI	AGFI	CFI	IFI	RMSEA
مقادیر	۱۲۳/۶۷	۲/۸۹	۰/۹۴	۰/۹۰	۰/۹۱	۰/۹۲	۰/۰۷

اسمیت را ۰/۶۱ و با افسردگی و اضطراب به ترتیب ۰/۵۴- و ۰/۴۳- نشان داد. محمدی (۱۳۸۴) ضرایب آلفای کرونباخ و دو نیمه‌سازی مقیاس عزت نفس روزنبرگ را بر روی دانشجویان دانشگاه شیراز ۰/۶۹ و ۰/۶۸ و ضرایب بازآزمایی مقیاس فوق را با فاصله یک هفته ۰/۷۷، دو هفته ۰/۷۳ و سه هفته ۰/۷۸ گزارش کرد (۵۳). رجبی و بهلول (۱۳۸۶) نیز آلفای کرونباخ برابر با ۰/۸۴ را به دست آوردند.

در این پژوهش، میزان روایی پرسشنامه تک عاملی عزت نفس روزنبرگ از طریق تحلیل عاملی تأییدی مورد بررسی قرار گرفت. نتایج این تحلیل دلالت بر تأیید مدل تک عاملی مفروض دارد. آنچنان که دامنه بار عاملی احراز شده بین ۰/۵۱ تا ۰/۷۷ قرار گرفت. آنچنان که در جدول ۲ می‌توان مشاهده کرد، شواهد به دست آمده بیانگر برازش مطلوب مدل نظری این پرسشنامه است.

این پژوهشگران پایایی مقیاس عزت نفس عمومی را مطلوب گزارش کردند. راستیکاس و همکاران (۲۰۰۴) ضرایب آلفای کرونباخ را در جمعیت دانشجویان آمریکایی ۰/۸۷، کانادایی ۰/۸۶ و نیوزلندی ۰/۸۳ گزارش کردند. گرینبرگر و همکاران (۲۰۰۳) با استفاده از روش بازآزمایی و در فاصله‌های زمانی ۲ هفته، ۵ ماه و یک سال، به ترتیب ضریب پایایی آن را ۰/۸۴، ۰/۶۷ و ۰/۶۲ گزارش کردند. در ایران نیز چندین پژوهش، مشخصاً بر بررسی روایی و پایایی مقیاس عزت نفس متمرکز شده‌اند. برای نمونه، محمدی (۱۳۸۴) یک ساختار تک عاملی را برای این مقیاس، شناسایی کرد (۵۳). برخی پژوهش‌ها نیز نظیر رجبی و کارجو کسمایی (۱۳۹۰) به طور همزمان هم یک ساختار تک عاملی و هم یک ساختار دو عاملی را برای این مقیاس معرفی کردند (۶۳). افزون بر این محمدی (۱۳۸۴) با استفاده از روش همگرا و واگرا، همبستگی مقیاس عزت نفس روزنبرگ با مقیاس عزت نفس کوپر

جدول ۲. شاخص‌های برازش پرسشنامه عزت نفس

شاخص‌ها	$\chi^2 / d.f$	χ^2	GFI	AGFI	CFI	IFI	RMSEA
مقادیر	۱/۷۶	۵۶/۳۸	۰/۹۷	۰/۹۳	۰/۹۷	۰/۹۸	۰/۰۵

مدرج لیکرت ۸ نقطه‌ای (از ۱ برای کاملاً غلط تا ۸ برای کاملاً درست) نمره‌گذاری می‌شود. شوری و اسنایدر (۲۰۰۴) روایی همزمان و همچنین پایایی آلفای کرونباخ مقیاس اصلی امید را که با مقیاس امید تحصیلی مطابقت محتوایی بالایی دارد، مطلوب گزارش کردند (۷۲). در ایران نیز سهرابی و سامانی (۲۰۱۱) با استفاده از روش تحلیل عاملی، ساختار عاملی این ابزار را استخراج کردند. همچنین با محاسبه همبستگی مقیاس امید با ابزارهای نزدیک به آن، روایی همزمان آن احراز شد. افزون بر این در مطالعه یاد شده، آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۷۰ برای هر دو بعد بیانگر پایایی مطلوب ابزار بود. در پژوهش حاضر با استفاده از روش تحلیل عاملی تأییدی و محاسبه ضریب آلفای کرونباخ، ویژگی‌های

افزون بر این، با استفاده از روش دو نیمه‌سازی و محاسبه ضریب آلفای کرونباخ، پایایی پرسشنامه نیز برابر با ۰/۷۹ به دست آمد که حاکی از پایایی قابل قبول پرسشنامه عزت نفس می‌باشد.

۳. مقیاس امید تحصیلی ۱: این مقیاس را سهرابی و سامانی (۲۰۱۱) بر مبنای نظریه امید اسنایدر و پرسشنامه امید شوری و اسنایدر ۲، تهیه و برای جامعه ایرانی انطباق‌یابی کردند (۷۸). مقیاس امید تحصیلی با استفاده از ۹ گویه، دو مؤلفه عاملیت و گذرگاه‌ها را مورد سنجش قرار می‌دهد و بر مبنای یک طیف

1. Academic Hope Scale (Persian form)
2. Shoery & Snyder

گویه‌های عاملیت بین ۰/۶۳ تا ۰/۷۳ قرار داشت. همان طور که در جدول ۳ ملاحظه می‌شود، میزان تطابق مدل نظری مقیاس امید تحصیلی با داده‌ها نیز مطلوب است.

روان‌سنجی مقیاس امید تحصیلی مورد بررسی قرار گرفت. نتایج تحلیل عاملی تأییدی بیانگر وجود دو عامل گذرگاه و عاملیت برای این پرسشنامه است بنابراین ساختار عاملی مقیاس امید تحصیلی مورد تأیید قرار گرفت. در عامل گذرگاه دامنه بارعاملی گویه‌های عاملی گذرگاه بین ۰/۶۳ تا ۰/۷۲ و

جدول ۳. شاخص‌های برازش پرسشنامه امید تحصیلی

شاخص‌ها	χ^2	$\chi^2/d.f$	GFI	AGFI	CFI	IFI	RMSEA
مقادیر	۳۶/۲۶۷	۱/۳۹	۰/۹۸	۰/۹۶	۰/۹۹	۰/۹۹	۰/۰۳

از آنجا که هدف پژوهش حاضر مقایسه مدل امید تحصیلی دو گروه ورزشکاران تیمی و انفرادی است، بنابراین در ابتدا با استفاده از شاخص‌های آمار توصیفی شامل میانگین و انحراف معیار، وضعیت افراد دو گروه در متغیرهای مندرج در مدل مورد بررسی قرار گرفت. همچنین جهت اعتبار بخشیدن به تحلیل‌ها بعدی، همبستگی دو به دو میان متغیرها برای دو گروه محاسبه شد که نتایج آن در جدول ۴ آورده شده است.

به منظور بررسی میزان پایایی مقیاس امید تحصیلی از روش آلفای کرونباخ استفاده شد، نتایج بیانگر آن بود که ضریب آلفای به دست آمده برای ابعاد گذرگاه و عاملیت به ترتیب برابر با ۰/۷۸ و ۰/۸۱ و برای کل مقیاس برابر با ۰/۸۶ بود.

یافته های تحقیق

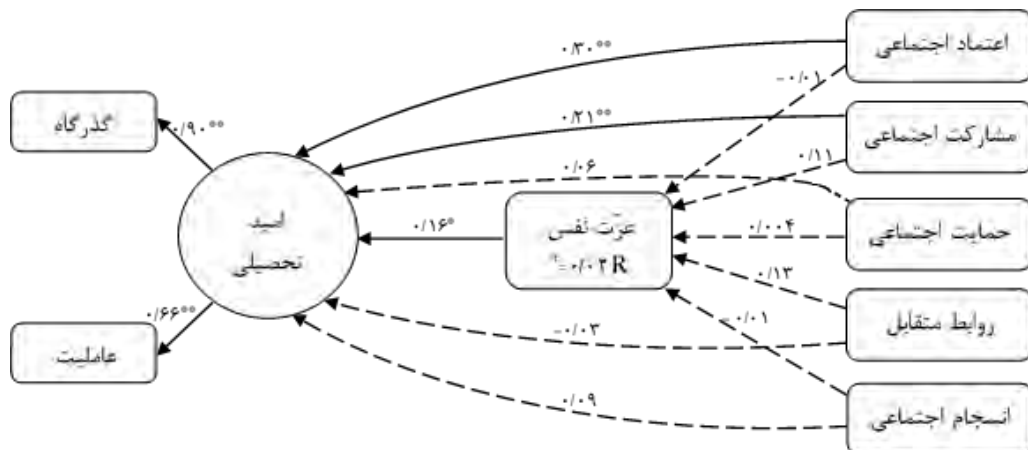
جدول ۴. میانگین، انحراف معیار و همبستگی صفر مرتبه متغیرهای پژوهش برای ورزشکاران تیمی و انفرادی

متغیرها	M	SD	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
۱. اعتماد اجتماعی	۳۶/۱۱ (۳۵/۴۷)	۲/۴۶ (۲/۳۲)	—	۰/۳۱**	۰/۲۸**	۰/۳۲**	۰/۲۱**	۰/۲۵**	۰/۰۹	۰/۰۸
۲. مشارکت اجتماعی	۳۳/۱۰ (۳۲/۵۰)	۲/۳۵ (۲/۲۰)	۰/۴۳**	—	۰/۱۳	۰/۲۱**	۰/۲۰**	۰/۱۹**	۰/۱۸**	۰/۱۵*
۳. حمایت اجتماعی	۳۶/۲۱ (۳۵/۷۹)	۲/۶۳ (۲/۷۹)	۰/۴۴**	۰/۴۱**	—	۰/۲۰**	۰/۲۷**	۰/۲۵**	۰/۱۷*	۰/۱۷*
۴. روابط متقابل	۳۲/۹۶ (۳۲/۵۷)	۲/۳۳ (۲/۱۴)	۰/۴۴**	۰/۳۷**	۰/۴۸**	—	۰/۱۸**	۰/۲۹*	۰/۰۸	۰/۰۵
۵. انسجام اجتماعی	۲۸/۹۵ (۲۸/۳۹)	۲/۱۲ (۲/۰۸)	۰/۲۱*	۰/۳۳**	۰/۳۲**	۰/۱۹*	—	۰/۲۳**	۰/۱۸**	۰/۲۰**
۶. عزت نفس	۳۴/۵۳ (۳۳/۹۱)	۳/۸۷ (۳/۱۰)	-۰/۰۱	-۰/۰۷	۰/۰۲	۰/۰۹	-۰/۰۲۵	—	۰/۵۳**	۰/۴۳**
۷. گذرگاه	۱۵/۵۱ (۱۴/۲۳)	۲/۵۳ (۲/۶۱)	۰/۴۸**	۰/۴۲**	۰/۳۲**	۰/۲۶**	۰/۲۵**	—	—	۰/۶۴**
۸. عاملیت	۱۸/۷۱ (۱۷/۸۷)	۲/۳۰ (۲/۷۸)	۰/۱۸*	۰/۱۷*	۰/۰۸	۰/۰۱	-۰/۰۰۹	۰/۵۲**	—	—

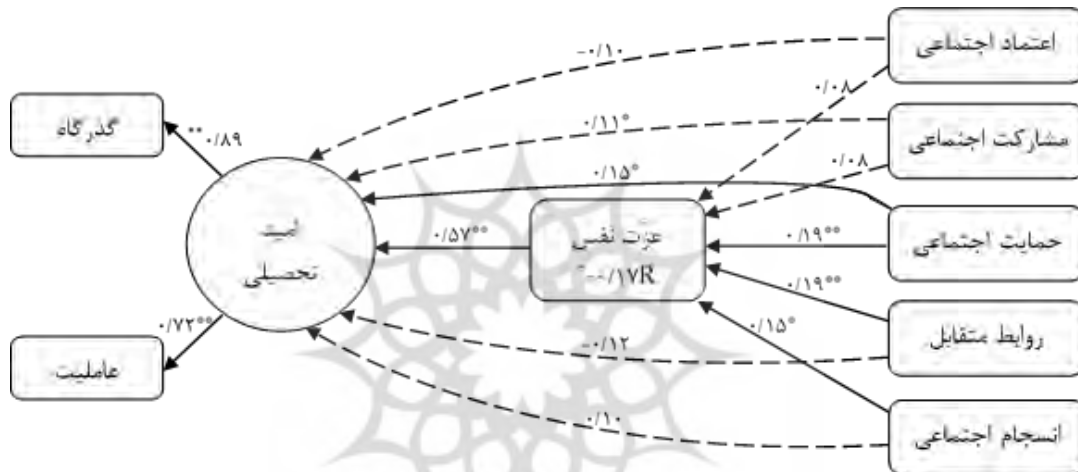
+ مقادیر میانگین و انحراف معیار بیرون پرنانز مربوط به ورزشکاران تیمی و داخل پرنانز مربوط به ورزشکاران انفرادی است. * $P < 0/05$ ** $P < 0/01$ ++ توجه: ضرایب همبستگی در قطر پایینی جدول مربوط به ورزشکاران تیمی و در قطر بالایی جدول مربوط به ورزشکاران انفرادی است.

گروه ورزشکاران تیمی و انفرادی به صورت جداگانه محاسبه می‌شود. در نمودار ۱ نتایج مربوط به آزمون مدل پژوهش برای ورزشکاران تیمی و در نمودار ۲ نتایج مربوط به ورزشکاران انفرادی آمده است. علاوه بر این، مندرجات جدول ۵ نیز نتایج حاصل از بررسی اثرات غیرمستقیم دو مدل مذکور ارائه شده است.

آنچنان که در جدول ۴ ملاحظه می‌شود، مقایسه ضرایب بین متغیرها و به طور خاص رابطه میان امید تحصیلی با سایر متغیرها، حاکی از وجود تفاوت در ضرایب همبستگی بین دو گروه دانشجویان شاغل به رشته‌های ورزشی تیمی و انفرادی است. بر این اساس، با استفاده از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری و با کمک نرم‌افزار AMOS، مدل پژوهش برای دو

نمودار ۱. مدل علی تأثیر مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی بر عزت نفس و امید تحصیلی در ورزشکاران تیمی

نمودار ۲. مدل علی تأثیر مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی بر عزت نفس و امید تحصیلی در ورزشکاران انفرادی

نداشت. در خصوص دو مؤلفه روابط متقابل و انسجام اجتماعی، نتایج بیانگر آن است که در هر دو گروه، این مؤلفه نتوانست اثر معناداری بر امید تحصیلی دانشجویان ورزشکار داشته باشد. در بررسی اثر مستقیم عزت نفس بر امید تحصیلی نیز نتایج حاکی از آن است که در هر دو گروه این متغیر اثر مستقیم مثبت و معناداری بر امید تحصیلی دارد. با این حال در گروه ورزشکاران انفرادی ($\beta < 0.001, P = 0.57$) اثر یادشده قوی‌تر از گروه ورزشکاران تیمی ($\beta < 0.05, P = 0.16$) است.

در ادامه، به منظور بررسی اثرات غیرمستقیم مفروض در مدل پژوهش، از تکنیک بوت استراپ جهت تحلیل‌ها استفاده شد. همچنین با توجه به ضرایب مربوط به اثرات مستقیم و غیرمستقیم، امکان محاسبه ضرایب کلی نیز فراهم گردید. در جدول ۵ خلاصه نتایج مربوط به این تحلیل ارائه شده است.

همان گونه که در نمودارهای ۱ و ۲ می‌توان ملاحظه کرد، در ورزشکاران تیمی، مؤلفه اعتماد اجتماعی سرمایه اجتماعی اثر مستقیم مثبت و معناداری ($\beta < 0.02, P = 0.30$) بر امید تحصیلی دارد، به عبارت دیگر، در ورزشکاران تیمی افزایش اعتماد اجتماعی به افزایش امید تحصیلی می‌انجامد. حال آنکه در گروه ورزشکاران انفرادی مشخص شد که مؤلفه اعتماد اثر معناداری بر امید تحصیلی ندارد. به طور مشابهی در مورد مؤلفه مشارکت اجتماعی نیز مشخص شد که در ورزشکاران تیمی، مؤلفه مشارکت اجتماعی سرمایه اجتماعی اثر مستقیم مثبت و معنادار ($\beta < 0.04, P = 0.21$) بر امید تحصیلی دارد، در صورتی که در ورزشکاران انفرادی، مؤلفه مشارکت اثر معناداری بر امید تحصیلی نشان نداد. در خصوص مؤلفه حمایت اجتماعی مشخص شد که صرفاً در گروه ورزشکاران انفرادی، این مؤلفه اثر مستقیم مثبت و معناداری ($\beta < 0.05, P = 0.15$) بر امید تحصیلی دارد. در مقابل، در گروه تیمی، مؤلفه حمایت اجتماعی اثر مستقیم معناداری بر امید تحصیلی

جدول ۵. اثر غیرمستقیم و کلی مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی بر امید تحصیلی برای ورزشکاران تیمی و انفرادی

متغیر برون‌زاد		اثر غیرمستقیم				اثر کل	
		تیمی		انفرادی		انفرادی	
		P	β	P	β	P	β
اعتماد اجتماعی	-۰/۰۰۲	۰/۷۳	-۰/۰۴۵	۰/۱۹	۰/۰۴۵	۰/۴۸	-۰/۰۵۶
مشارکت اجتماعی	۰/۰۱۶	۰/۱۸	۰/۰۴۳	۰/۲۱	۰/۰۴۳	۰/۰۸	۰/۱۵۳
حمایت اجتماعی	۰/۰۰۱	۰/۸۷	۰/۱۱	۰/۰۰۳	۰/۱۱	۰/۰۰۷	۰/۲۵۶
روابط متقابل	۰/۰۲	۰/۱۲	۰/۱۱	۰/۰۳	۰/۱۱	۰/۸۷	-۰/۰۱۴
انسجام اجتماعی	-۰/۰۰۲	۰/۶۸	-۰/۰۸۳	۰/۰۵	۰/۰۸۳	۰/۰۳	۰/۱۸۵

غیرمستقیم دو روابط متقابل و انسجام بر امید تحصیلی کامل است، اما اثر غیرمستقیم حمایت اجتماعی بر امید تحصیلی، به صورت سهمی واقع می‌شود. همچنین با توجه به مجموع اثرات می‌توان ادعا کرد که در گروه تیمی، به ترتیب اعتماد اجتماعی و مشارکت اجتماعی مهمترین مؤلفه‌های مؤثر بر امید تحصیلی هستند، حال آنکه در ورزشکاران انفرادی به ترتیب حمایت اجتماعی، انسجام و مشارکت اجتماعی مؤثرترین مؤلفه‌ها هستند. از نظر میزان تبیین (مقدار R^2) امید تحصیلی نیز مشخص شد که مدل گروه تیمی ۲۵ درصد و مدل گروه انفرادی ۴۱ درصد از تغییرات امید تحصیلی را تبیین می‌کنند. سرانجام اینکه، شاخص‌های مربوط به برازش مدل پژوهش برای دو گروه ورزشکاران تیمی و انفرادی محاسبه شد که نتایج مبنی بر برزاندگی بودن این دو مدل در جدول ۶ آورده شده است.

همان گونه که در نمودارهای ۱ و ۲ و همچنین در جدول ۵ می‌توان مشاهده کرد، مقایسه مسیرهای غیر مستقیم مدل‌های مربوط به دو گروه ورزشکاران تیمی و انفرادی بیانگر آن است که عزت نفس، در روابط بین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و امید تحصیلی، نمی‌تواند نقش واسطه‌ای داشته باشد. حال آنکه در گروه انفرادی، عزت نفس می‌تواند این رابطه را واسطه‌گری کند. به طور دقیق‌تر مشخص شد که در گروه ورزشکاران انفرادی، سه مؤلفه روابط متقابل با دیگران ($P < 0.03, \beta = 0.11$)، حمایت اجتماعی ($P < 0.03$)، و انسجام اجتماعی ($P < 0.05, \beta = 0.083$) اثر غیرمستقیم مثبت معنادار بر امید تحصیلی دارند. به عبارت دیگر، این سه مؤلفه با افزایش عزت نفس ورزشکاران رشته‌های انفرادی منجر به افزایش امید تحصیلی در آنان می‌شوند. با توجه به اثرات مستقیم می‌توان گفت که اثر

جدول ۶. شاخص‌های برازش مربوط به مدل‌های مربوط به ورزشکاران تیمی و انفرادی

شاخص‌ها	GFI	AGFI	NFI	CFI	RMSEA
مدل ورزشکاران تیمی	۰/۹۹	۰/۹۳	۰/۹۸	۰/۹۸	۰/۰۳۶
مدل ورزشکاران انفرادی	۰/۹۸	۰/۹۶	۱	۰/۹۹	۰/۰۲

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی تفاوت در تأثیرگذاری مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی بر امید تحصیلی با واسطه‌گری عزت نفس برای دو گروه ورزشکاران تیمی و ورزشکاران انفرادی در قالب دو مدل علی مشابه بود. به طور کلی، نتایج که نتایج بررسی و مقایسه مدل‌های مربوط به دو گروه بیانگر وجود دو الگوی متفاوت برای ورزشکاران تیمی و انفرادی بود. در ادامه به تفصیل به تفکیک فرضیه ارائه شده، یافته‌های این پژوهش مورد بحث قرار گرفته است.

در چارچوب فرضیه اول پژوهش، اثر مستقیم مؤلفه‌های ۵ گانه سرمایه اجتماعی بر امید تحصیلی در دو گروه مورد مقایسه قرار گرفت. مطابق با یافته‌ها مشخص شد که در گروه ورزشکاران تیمی، اعتماد اجتماعی به طور مثبت و معناداری می‌تواند امید تحصیلی را پیش‌بینی کند در حالی که در گروه ورزشکاران انفرادی، این مؤلفه اثر معناداری بر امید تحصیلی ندارد. نتیجه مربوط به گروه ورزشکاران تیمی همسو با یافته‌های کنلی و همکاران (۲۰۰۳) و علی‌زاده اقدم (۱۳۹۱) و سایر یافته‌های پژوهشی برای مثال لای و لیتمن - اوادیا، (۲۰۱۱) است که نشان داده‌اند، وجود پیوندهای مطمئن و ایمن فرد با دیگران با سازه امید و یا سازه‌هایی که بیانگر عاملیت شخصی و حل مسأله هستند، رابطه دارد (۳۹، ۳، ۴۴). این یافته هماهنگ با این اظهارات ملهم از نظریات سرمایه اجتماعی است که «اعتماد می‌تواند خروجی اقدامات گروهی باشد» (۱). بنابراین شکل‌گیری اعتماد در گرو تعاملات گروهی و اجتماعی است. مقایسه میانگین‌های ورزشکاران تیمی و انفرادی در جدول ۴ نیز مؤید بالا بودن نمره اعتماد در ورزشکاران تیمی است. در گروه ورزشکاران تیمی و در تبیین تأثیر مستقیم اعتماد بر امید تحصیلی دانشجویان نخبه شاغل به فعالیت‌های ورزشی تیمی، می‌توان به این موضوع توجه داشت که در ورزش‌های تیمی به سبب روابط گروهی نزدیک و کار تیمی هدفمند، فرصت بیشتری جهت شناخت افراد از یکدیگر و ایجاد اعتماد فراهم است. از آنجا که حاصل این اعتماد برآمده از کار تیمی، بدون اینکه نیاز به محور قرار گرفتن شخص باشد، می‌تواند به موفقیت بیانجامد. در بررسی اثر مؤلفه مشارکت اجتماعی بر امید تحصیلی نیز نتایج مشابه با تحلیل پیشین بود. اثر مشارکت اجتماعی بر افزایش امید تحصیلی ورزشکاران

تیمی مطابق با پژوهش‌هایی است که نشان داده‌اند که عضویت گروهی به صورت کار بدون دستمزد (۳۹) و مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی و جسمانی (۴۱، ۸۲) با افزایش امید همراه است. با توجه به ماهیت همکارانه و مشارکتی ورزش‌های تیمی، تأثیر مستقیم مؤلفه مشارکت اجتماعی بر امید تحصیلی مورد انتظار است. در واقع چون افراد ورزشکار تیمی بر اثر مشارکت تیمی به موفقیت می‌رسند، بنابراین این مشارکت‌ها افراد ورزشکار تیمی را توانسته است به افرادی تبدیل کند که به امور تحصیلی خود امیدوار می‌باشند. در واقع، مشارکت در اجتماع تجربیاتی را برای افراد فراهم می‌سازد که هر یک به خودی خود می‌توانند رشد دهنده باشند. فواید این تجربیات را می‌توان با توجه به مؤلفه‌های امید از نظر گذراند. گمان می‌رود که مشارکت اجتماعی در چارچوب یک تیم، افراد را از یک عضو منفعل اجتماع بودن، به یک عضو فعال مبدل می‌سازد. بنابراین از این طریق، توانمندی‌های فرد به خودش ثابت می‌شود و حس عاملیت شخصی که یکی از ارکان مهم امیدواری است تقویت می‌شود. در این راستا پرکز (۲۰۰۷) معتقد است که جوانانی که فعالانه در جامعه حضور و مشارکت دارند، فرصت‌های بیشتری برای کسب مهارت‌های اجتماعی، فیزیکی و بین شخصی دارند (۶۰). در خصوص حمایت اجتماعی به عنوان سومین مؤلفه سرمایه اجتماعی، یافته‌ها دلالت بر آن دارد که در گروه ورزشکاران تیمی، این مؤلفه سرمایه اجتماعی، اثر مستقیم معناداری بر امید تحصیلی ندارد. از طرفی در گروه ورزشکاران انفرادی نیز مشخص شد که حمایت اجتماعی، صرفاً به طور مستقیم منجر به افزایش امید تحصیلی می‌شود. در این خصوص اسنایدر (۱۹۹۷) استدلال می‌کند که حمایت اجتماعی ادراک شده برای تفکر امیدوارانه حیاتی است. حجم قابل توجهی از پیشینه (۲۴، ۳۸، ۱۹، ۸۳، ۱۰)، نتیجه به دست آمده برای گروه انفرادی را تأیید می‌کند که معایر با نتایج مربوط به ورزشکاران تیمی است. در واقع نتایج به دست آمده بیانگر اهمیت حمایت اجتماعی برای ورزشکاران انفرادی است. این نتیجه بیانگر اهمیت حمایت اجتماعی برای ورزشکاران انفرادی است. چرا که این قسم از ورزشکاران از یک سو، در میدان‌های رقابت در نهایت باید به تنهایی وارد عمل شوند و از سوی دیگر چالش‌هایی را در عرصه تحصیل دارند و شرایط به گونه‌ای است که به دلیل انفرادی بودن نوع فعالیت‌شان،

نگرانی‌های شخص نسبت به قدر و منزلت شخصی خود، بنابراین عدم ارتباط مستقیم این دو متغیر قابل توجه است. به نظر می‌رسد که برآیند وجود اعتماد اجتماعی در این زمینه حداکثر می‌تواند در سطح جمعی یا اجتماعی و در ارتباط با سازهایی چون احساس خودکارآمدی جمعی، و همچنین عزت نفس یا خودباوری جمعی مورد انتظار باشد. نتیجه به دست آمده برای مؤلفه مشارکت نیز از یک سو همسو با یافته‌های برون ت و همکاران (۲۰۱۰) (۱۳) و از سوی دیگر ناهمسو با پژوهش‌هایی همچون گرانت (۱۹۹۸)، کارتر و تومن (۲۰۰۸)، کوزه چیان و همکاران (۱۳۹۱)، صیفی و همکاران (۱۳۹۳) است (۲۶، ۱۴، ۴۳، ۶۹)، که نشان داده‌اند مشارکت ورزشی منجر به افزایش عزت نفس و خودکارآمدی می‌شود. این ناهمسوئی احتمالاً ناشی از این واقعیت است که مشارکت به شکل‌های مختلفی اعم از اجتماعی، فکری، جسمی و ... ممکن است، صورت بپذیرد. در پژوهش‌های ذکر شده نیز مشارکت ورزشی مورد توجه قرار گرفته است که برای افراد ورزشکار این نوع مشارکت اهمیت خاصی دارد و تبلور آن را در عزت نفس بالای ورزشکاران می‌توان مشاهده کرد، اما در زمینه مشارکت اجتماعی، احتمالاً این نوع مشارکت کمتر می‌تواند به عزت نفس ورزشکاران گره بخورد. در خصوص مؤلفه حمایت اجتماعی، مشخص شد که صرفاً در ورزشکاران انفرادی، این مؤلفه سرمایه اجتماعی می‌تواند به افزایش عزت نفس بیانجامد. این نتیجه هم راستا با حجم عظیمی از تحقیقات موجود (۴۲، ۸۰، ۲۸) است. یکی از کارکردها حمایت اجتماعی ادراک‌شده، پرورش احساس تعلق، امنیت و حس کنترل است (۳۶)، به نظر می‌رسد که هسته اصلی این کارکردها تقویت خویشتن است. در واقع وقتی، فرد خویشتن خود را از شمند تلقی کند، بدین معنی است که عزت نفس بالایی دارد. بنابراین می‌توان نتیجه اخیر را ناشی از این واقعیت دانست که در ورزشکاران انفرادی از یک سو نیاز بیشتری به حمایت اجتماعی احساس می‌شود و از سوی دیگر در این ورزش‌ها - در قیاس با ورزش‌های تیمی - بیشتر محتمل است که موفقیت به احساس ارزشمندی شخصی یا عزت نفس بیانجامد. دیگر یافته مربوط به فرضیه دوم بیانگر آن است که در گروه ورزشکاران انفرادی مؤلفه روابط متقابل به صورت مثبت و معناداری عزت نفس را پیش‌بینی می‌کند. این نتیجه هماهنگ با نتایج رضا، و همکاران (۲۰۱۱) و

نمی‌تواند در مواقع فشار و اضطراب تحصیلی، حتی به طور موقتی نیز نمی‌تواند بخشی از وظایف و دغدغه‌های ورزشی خود را به دوش هم‌تیمی‌های خود بیندازند، بنابراین، دریافت یا عدم دریافت هر گونه حمایت اجتماعی می‌تواند برای موفقیت تحصیلی ورزشکاران انفرادی، بسیار امیدبخش باشد. در دو مؤلفه روابط متقابل و انسجام اجتماعی، نتایج به دست آمده برای هر دو گروه به طور مشابه دلالت بر عدم تأثیر این مؤلفه‌ها بر امید تحصیلی بود. عدم معناداری تأثیر مستقیم مؤلفه روابط متقابل بر امید تحصیلی، ناهمسو با پژوهش‌های پیشین (۳، ۴۴، ۳۲) است که تأثیر تعاملات و روابط اجتماع را بر سطح امیدواری افراد گزارش کرده‌اند. در تبیین این یافته باید توجه داشت که روابط متقابل در بین اعضا تیم‌ها اگرچه کارکردهای مفیدی می‌تواند داشته باشد، اما گاهاً کارکردهای مخربی نظیر ایجاد یأس و خود ناامیدی نیز دارد. در این خصوص، نظریه فرایند اجتماعی با قائل بودن به تأثیرپذیری افراد از روابط اجتماعی مختلف‌شان، تأکید دارد که اگر این روابط مخرب و غیرکارکردی باشند، پیامدها مثبتي را برای فرد به همراه نمی‌آورند (۷۳). عدم تأثیر معنادار مؤلفه انسجام بر امید تحصیلی مغایر با پیشینه پژوهشی موجود (۴۹، ۷۰، ۲) است. با توجه به محیط‌هایی که دانشجویان نخبه ورزشی در آن قرار می‌گیرند، اعم از محیط‌های دانشگاهی و خوابگاهی و همچنین فضای اردوهای تیمی، خواه ناخواه تمایلاتی برای مقوله‌بندی تیم خود در مقابل تیم‌های دیگران و یا حتی رقابت‌های درون تیمی به وجود می‌آید. این پدیده حس دوگانه‌ای از داشتن احساس تعلق و انسجام و در عین حال عدم تعلق به سایرین را ایجاد می‌کند که برآیند آن عدم ارتباط بین انسجام اجتماعی و امید است.

در بررسی فرضیه دوم، مشخص شد که در گروه تیمی هیچکدام از مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی بر عزت نفس تأثیر معنادار ندارند. در گروه ورزشکاران انفرادی نیز مشخص شد که دو مؤلفه اعتماد و مشارکت اجتماعی نیز قادر به پیش‌بینی عزت نفس ورزشکاران نیستند. نتیجه به دست آمده در خصوص مؤلفه اعتماد اجتماعی ناهمسو با یافته‌های استنفیلد و همکاران (۲۰۰۸) و کاظمی و همکاران (۱۳۹۰) است (۳۷، ۷۹). به نظر می‌رسد که در سایه وجود اعتماد اجتماعی، بیشتر نگرانی‌های مربوط به امورات جاری شخص در ارتباط با اجتماع مرتفع می‌شود تا

در گروه انفرادی، برخی مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی به واسطه‌گری عزت نفس منجر به افزایش امید تحصیلی شدند. به طور دقیق‌تر، نتایج حاصله هم‌نوا با بسیاری از پژوهش‌ها (۳۴، ۴۷، ۴۵) نشان داد که ادراک حمایت اجتماعی با افزایش عزت نفس می‌تواند به افزایش سطح امید تحصیلی ورزشکاران انفرادی بیانجامد. در پشتیبانی از اثرات غیرمستقیم حمایت اجتماعی بر امید تحصیلی نیز می‌توان به خود مبانی نظریه شناختی - اجتماعی امید مراجعه کرد. در این نظریه فرض بر این است که انتظارات اجتماعی با تأییدی که روی شناخت‌های ما می‌گذارد، سطح امیدواری ما را تحت تأثیر قرار می‌دهند (۷۵). در واقع، دلگرمی و حمایت‌های عاطفی، اقتصادی، اطلاعی و امکاناتی که ورزشکاران انفرادی دریافت می‌کنند منحصر به خویشان آنان است. حمایت دیگران را می‌توان به ارزشمند بودن و اهمیت داشتن نزد آنان تعبیر کرد، بنابراین حمایت‌هایی که این قسم ورزشکاران دریافت می‌کنند می‌تواند منجر به شناخت فراگیر مثبتی نسبت به ارزشمندهای خویشان شود که زمینه‌ساز خوبی برای داشتن تفکر عاملیتی و گذرگاه‌یابی امیدوارانه است. در خصوص روابط متقابل نیز مشخص شد که این مؤلفه سرمایه اجتماعی با افزایش عزت نفس می‌تواند به طور غیرمستقیم منجر به افزایش امید در ورزشکاران انفرادی شود. این نتیجه اهمیت روابط متقابل را برای امید تحصیلی در شرایطی نشان می‌دهد که این روابط بتواند بر احساس فردی و توانمندی‌های درونی و تصویر فرد از خویشان تأثیر گذار باشد. در ورزشکاران انفرادی از آنجا که روابط نزدیک گروهی وجود ندارد، بنابراین صرف وجود روابط متقابل اجتماعی می‌تواند برای فرد، اطمینان‌بخش و مایه مباهات و خود ارزشمندی و به تعاقب آن امیدواری به تحصیل باشد. در نهایت آشکار شد که انسجام اجتماعی نیز به طور غیرمستقیم و با افزایش عزت نفس منجر به افزایش امید تحصیلی می‌شود. پیشتر گفته شد که در ورزش‌های تیمی شرایط برای تقویت گروه خودی در مقابل گروه غیر خودی بیشتر مهیا است. اما در ورزش‌های انفرادی، به طور بالقوه بستر کمتری برای چنین کنش‌هایی فراهم است. به همین خاطر در ورزشکاران انفرادی، انسجام اجتماعی یک سرمایه نسبتاً با ثبات‌تر است که می‌تواند از طریق افزایش عزت نفس منجر به ارتقاء سطح امید شود.

بارگ و همکاران (۲۰۰۲) است (۶۵، ۹). این نتیجه حاکی از آن است که برای ورزشکاران انفرادی وجود ارتباط اجتماعی، از این حیث که فرد می‌تواند پویایی و فعالیت داشته باشد و دچار انزوا نشود، برای تقویت عزت نفس وی به نظر مفید می‌رسد. در خصوص مؤلفه انسجام اجتماعی، نتایج مشابه با دو تحلیل پیشین بود. شواهدی وجود دارد (۴۹، ۷۰، ۲) که از یافته به دست آمده مبنی بر اثر مثبت انسجام بر عزت نفس ورزشکاران انفرادی حمایت می‌کنند. در خصوص این یافته به نظر می‌رسد که چون در ورزش‌های انفرادی در مقایسه با ورزش‌های تیمی، عمدتاً یک فرد خاص محور توجه قرار می‌گیرد و از طرفی فرد نگرانی کمتری در خصوص دیده نشدن در سایه سایر افراد تیم را ندارد، بنابراین ظرفیت برای تعمیق احساس تعلق خود نسبت به جامعه دارد و بنابراین احساس تعلق شخصی و نه تیمی به جامعه، بیشتر می‌تواند حس ارزشمند بودن را در وی تقویت کند.

یافته مربوط به فرضیه سوم پژوهش حاکی از آن است که در هر دو گروه ورزشکاران تیمی و انفرادی، عزت نفس به افزایش امید می‌انجامد. با این حال در گروه ورزشکاران انفرادی شدت این اثرگذاری بیشتر بود. این یافته همسو با بسیاری از شواهد موجود (۵۱، ۱۹، ۴۷، ۴۵) است. باید توجه داشت که دانشجویان نخبه ورزشی خصوصاً در ورزش‌های انفرادی در مسیر موفقیت تحصیلی دائماً با چالش‌ها و مشکلاتی متعددی مواجه می‌شوند. از طرفی باید به این نکته نیز توجه داشت که مشکلات، موانع و سختی‌ها، همواره حفظ و پایدار ماندن امید افراد را با تهدید مواجه می‌سازد. بنابراین، نخبگان ورزشی برای حفظ امید به توانمندی‌های شخصی مهم و مؤثری نیازمند هستند. در این راستا، آشکار شده است که افراد با عزت نفس بالا، رویدادهای منفی را بهتر از افراد با عزت نفس پایین، مدیریت می‌کنند (۱۳). همچنین افراد با عزت نفس بالا، منابع روان‌شناختی قابل توجهی برای مواجهه با چالش‌ها در اختیار دارند. بنابراین در حین چالش‌ها، این منابع در جهت تقویت عاملیت شخصی و یافتن مسیرها و گذرگاه‌های جدید به خدمت گرفته می‌شوند.

نتایج مربوط به فرضیه چهارم حاکی از تفاوت قابل ملاحظه بین ورزشکاران تیمی و انفرادی بود. آنچنان که در ورزشکاران تیمی، عزت نفس قادر به واسطه‌گری روابط میان مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و امید تحصیلی نبود، اما

آموزشی جهت افزایش سرمایه اجتماعی دانشجویان نخبه ورزشی، بهتر است که در ورزشکاران تیمی، دوره‌ها متمرکز بر آموزش مؤلفه‌های اعتماد اجتماعی و مشارکت اجتماعی باشد. حال آنکه در دوره‌های طرح‌ریزی شده برای ورزشکاران انفرادی نیز برای دستیابی به نتیجه بهتر تأکید روی حمایت اجتماعی، روابط متقابل و انسجام اجتماعی می‌تواند باشد. مشارکت کنندگان پژوهش حاضر از مناطق مختلف کشور و از دانشگاه‌های متفاوت و رشته‌های مختلف تحصیلی بودند. این تنوع و گستردگی مانع از شناخت و کنترل بسیاری از عوامل مزاحم احتمالی شد. برخی محدودیت‌ها نیز مرتبط با طرح پژوهش و نحوه سنجش متغیرها است. پژوهش حاضر یک پژوهش همبستگی است. در مورد ارتباط بین متغیرها این ایده نیز مطرح است که عزت نفس و امید نیز می‌توانند به تقویت یا انباشت برخی مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی مدد برساند. بررسی این روابط متقابل احتمالی و یا شناسایی روابط علت - معلولی از طریق طرح‌های آزمایشی، طولی و یا روش‌های کیفی تحقیق ممکن است. همچنین پرسشنامه مورد استفاده برای سنجش سرمایه اجتماعی، حالت عام این سازه را مورد سنجش قرار می‌دهد. پیشنهاد می‌شود که در پژوهش‌های آتی از پرسشنامه خاص سنجش سرمایه اجتماعی ورزشکاران استفاده شود.

در مجموع، تحقیق حاضر نشان داد که نوع ورزش (تیمی یا انفرادی) در تعامل با سرمایه اجتماعی، وجوه تازه‌ای برای تبیین عزت نفس و امید تحصیلی دانشجویان نخبه ورزشی در اختیار قرار می‌دهد که با رعایت جانب احتیاط و انجام پژوهش‌های مشابه در گروه‌های مختلف، قابلیت تعمیم به سایر اقشار جامعه را دارد. با توجه به تفاوت‌های مشاهده شده می‌توان این استنباط را کرد که در ورزش‌های تیمی فرد تحت تأثیر عملکرد گروهی قرار می‌گیرد و بنابراین نحوه انباشت سرمایه اجتماعی و همچنین سرمایه ایجاد شده در این گروه، تأثیرات خاصی را در جهت تبیین امید تحصیلی موجب می‌شود. آنچنان که تأثیر سرمایه اجتماعی بر امید تحصیلی این گروه صرفاً به صورت مستقیم اتفاق می‌افتد. حال آنکه در ورزش‌های انفرادی به سبب اینکه حجم فشارها و انتظارات روی یک نفر است و بنابراین، داشتن ویژگی‌های روان‌شناختی ویژه می‌تواند بسیار تأثیرگذار باشد، به نحوی که بر خلاف ورزشکاران تیمی، در این گروه مشاهده شد که مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی از طریق تأثیرگذاری بر شناخت‌های فردی، امید تحصیلی را تحت تأثیر قرار می‌دهند. بر این اساس، رهیافت مقایسه ورزشکاران تیمی و انفرادی در اقدامات متفاوتی است که از طریق تمرکز روی مؤلفه‌های خاص سرمایه اجتماعی می‌توان برای افزایش عزت نفس، خوش‌بینی و امید تحصیلی این دو گروه اعمال کرد. بدین نحو که با توجه به ضرورت طراحی و پیاده‌سازی دوره‌های

منابع

1. Abdolbaghi, A, Delvi, M. The Trust is the Key of Invisible Wealth. *Tadbir Monthly Journal*. 2007. 190: 33-41.
2. Alizadeh Aghdam, M. Assessing future hope among students and the factors affecting it. *Journal Of Applied sociology*. 23 (48): 189-206.
3. Al-Yagon, M. Socioemotional and behavioral academic competence and social interrelations among school-age children with learning disabilities: The moderating role of maternal personal resources. *The Journal of Special Education*, 2007. 40(4), 205-217.
4. Amin Bidokhti, A.A. Jafari, S. Norozi, N. Khosravi nia, M. The Impact of Social Capital on Academic Satisfaction. *Two Quarterly Studies in Educational Planning*, Second Year, 2013, No. 3, pp: 138-107
5. Amir nejhada, S. Razavi, S.M.H. Manani, M, S. The Effect of Selected Exercise Exercise on Social Growth and General Health of Male Students. *Proceedings of the 4th Students' Mental Health Seminar*. 2008, Pp. 39-42.

6. Aris, B. (2004). A comparison of athletes and non-athletes at highly selective colleges academic performance and personal development. *Research in Higher Education*, Vol 1-45.
7. Asadi, M.H. Barati Sadeh, F. Bahmani, B. Sayah, M. The study of general health and self-esteem of male athlete male students participating in the 2nd Olympiad of Sport Sciences of the Medical Sciences Universities. *Medicine and Cultivation*, 2006. No. 44, pp: 43-49.
8. Bagheri, M. Ghodarzi, A. A survey on the relationship between academic achievement and physical activity of sports club members with non-athletic students in middle schools and high school in Divandarreh, 2003. the design committee of the Education Department of Diwandarah
9. Bargh, J. A., McKenna, K. Y., & Fitzsimons, G. M. Can you see the real me? Activation and expression of the "true self" on the Internet. *Journal of Social Issues*, 2002. 58, 33-48.
10. Barzegar Befroei, K. Ahali Abadeh, M. Mohammadi Ghale Taki, S. The relationship between social support and wit and life expectancy in the elderly in Yazd. *Quarterly nursing elderly*. 2015. Vol 1, No. 4, pp: 35-25
11. Blake, J., & Norton, C. L. Examining the relationship between hope and attachment: A meta-analysis. 2014. *Psychology*, 5, 556-565.
12. Brad, D. Examination of psychiatric symptoms in student athletes, *Journal of General psychology*, 2004. 131: 29-36.
13. Brunet, J., Catherine, S. M., Dorsch, K. D., . McCreary, D. R. Exploring a model linking social physique anxiety, drive for muscularity, drive for thinness and self-esteem among adolescent boys and girls. *Body Image*, 2010. Volume 7, Issue 2, PP: 137-142.
14. Carter A.S. & Thomann C.R. Social and Emotional Development Theories. *Social and Emotional Milestones*. 2008. pp:44-57.
15. Cooper, C.D. Just joking around? Employee humor expression as an ingratiation behavior. *Academy of Management Review*, 2005. 30(4), 765-776.
16. Curry, L. A., Snyder, C. R., Cook, D. L., Ruby, B. C., & Rehm, M. Role of hope in academic and sport achievement. *Journal of Personality and Social Psychology* 1997., 73, 1257-1267.
17. Davoudi, M, R. Hope and its educational role in humans. *Journal of Knowledge*. 2006. No. 81
18. Dowling, M, & Rickwood, D. Exploring hope and expectations in the youth mental health online counselling environment. *Computers in Human Behavior*, 2016. 55, 62-68.
19. Esteves, M., Scoloveno, R. L., Mahat, G., Yarcheski, A., & Scoloveno, M. A. An integrative review of adolescent hope. *Journal of Pediatric Nursing*, 2013. 28(2), 105-113.
20. Feldman, D. B., & Kubota, M. Hope, self-efficacy, optimism, and academic achievement: Distinguishing constructs and levels of specificity in predicting college grade-point average. *Learning and Individual Differences*, 2015. 37 , pp:210-216.
21. Fouladian, J, Sohrabi, M, Attarzadeh Hosseini, S, Faris, A. Comparing sports athletics (athleticism) to individual and group athletes and their relationship with the motivation of sports participation. *Research in Sport Sciences*. 2009. 22: 37-49.
22. Ghaffari, M, Khani, L. The Relationship between Social Capital and Cultural Intelligence with Academic Performance of Medical Students. *Iranian Journal of Medical Education*. 2013. 13(8): 642-651.

23. Ghamari, M. Relationship between social capital and internal motivation with academic achievement of high school students in Karaj. *Quarterly Journal of Education and Evaluation*. 2013. 6(22): 45-58.
24. Gibson, P. R. Hope in multiple chemical sensitivity: Social support and attitude towards healthcare delivery as predictors of hope. *Journal of Clinical Nursing*, 1999. 8(3), 275–283.
25. Goudarzi, M, Hemayat talab, R. Comparison of happiness factors among athletes of individual and team disciplines of Tehran University, *Research Journal of Sport Sciences*. 2007. 15: 57-66.
26. Grant, H. Self-esteem and adolescent females: The relationship to sports participation. *Dissertation Abstract International*, 1998. 37(1), 44.
27. Greenberger, E., Chen, C., Dmitrieva, J., & Farruggia, S. P. Item-wording and the dimensionality of the Rosenberg Self-Esteem Scale: Do they matter?. *Personality and individual differences*, 2003. 35(6), 1241-1254.
28. Han, S. Longitudinal association between social capital and self-esteem: A matter of context. *Psychiatry research*, 2015. 226(1), 340-346.
29. Heidari, A. Self-esteem as a mediator of the relationship between social capital and mental health. Study of Married Women and Men in Yasuj City. *Applied sociology*. 2015. 26, 58, No. 2, pp: 158-141
30. Helliwell, A. Social Capital, The Economy and Well-Being. In *The Review of Economic Performance and Social Progress*. <http://www.csls.ca/repsp/V03-helliwell>. 2001, pdf, accessed date: 8.12.2007.
31. Hexdall, C., & Huebner, E. Subjective well-being in pediatric oncology patients. *Applied Research in Quality of Life*, 2007, 2, 189–208.
32. Jiang, X., Huebner, E. S., & Hills, K. J. Parent attachment and early adolescents' life satisfaction: The mediating effect of hope. *Psychology in the Schools*, 2013, 50(4), 340-352.
33. Kantomaa, M. T., Tammelin, T. H., Demakakos, P., Ebeling, H. E., & Taanila, A. M. Physical activity, emotional and behavioural problems, maternal education and self-reported educational performance of adolescents. *Health education research*, 2009, cyp048.
34. Karademas, E. C. Self-efficacy, social support and well-being: The mediating role of optimism. *Personality and Individual Differences*, 2006. 40(6), 1281–1290.
35. Karimi Mazidi, S, Zarei Mahmoud Abadi, H, Ghaderi Sanavi, R, Habibpour, K, Alipour, F. Relationship between social capital and deviation among students aged 15 to 18 years old in Tehran during the academic year 2011-2012. *Scientific welfare research journal*. 2013. 13 (50).
36. Kawachi, I., & Berkman, L. F. Social ties and mental health. *Journal of Urban Health*, 2001, 78(3), 458–467.
37. Kazemi, Y, Kamaliyan, A, Gholami, S. Investigating the amount of social capital of managers and their relationship with self-esteem. *Management Research*. 2011. 4(11): 52.
38. Kemer, G., & Atik, G. (2012). Hope and social support in high school students from urban and rural areas of Ankara, Turkey. *Journal of Happiness Studies*, 13(5), 901–911.
39. Kennelly B, O'Shea E, Gavey E: (2003). Social Capital, life expectancy and mortality: a cross-national examination. *Soc Sci Med*, 56(12):2367-2377.

40. Keshavarz, L, Farahani, A, Aghamolla zarandi, F. Relation of Hope and Exercise Commitment with Sporting Satisfaction of Male Students Participating in the 10th Sport Olympiad of Iranian Students in Medical Sciences. *Research in academic sport*. 2014. Vol 6: 113-126.
41. Kirschman KJB, Roberts MC, Shadlow JO, Pelley TJ. An evaluation of hope following a summer camp for inner-city youth. *Child Youth Care Forum*, 2010. 39:385-396.
42. Kong, F., Zhao, J., & You, X. Self-esteem as mediator and moderator of the relationship between social support and subjective well-being among Chinese university students. *Social Indicators Research*, 2013, 112(1), 151–161.
43. Kouzechian, H, Nouruzi Seyed Hosseini, R, Moradi, H. Comparison of self-esteem and life satisfaction of athlete and non-athlete students of Tarbiat Modarres University. *Sports Management Studies*. 2012. 14: 61-76.
44. Lavy, S., & Littman-Ovadia, H. All you need is love? Strengths mediate the negative associations between attachment orientations and life satisfaction. *Personality & Individual Differences*, 2011. 50(7), 1050-1055.
45. Lee, C. S., & Hwang, Y. K. The structural relationships between social support, emotional intelligence, self-esteem, and hope in rural elementary school students. *Indian Journal of Science and Technology*, 2016, 9(26).
46. Li, Y. A., Picks A.; & Savage, M. "Conceptualizing and Measuring Social Capital: A New Approach", Centre for Census and Survey Research (CCSR), Department of Sociology Manchester University, 2003, Paper for BHPS.
47. Ling, Y., Huebner, E. S., Liu, J., Liu, W. Zhang, J., & Xiao, J. The origins of hope in adolescence: A test of a social-cognitive model. *Personality and Individual Differences*, 2015. 87, 307–311.
48. Maleki, B, Mohammadzadeh, H, Seyedameri, M, Zamanisani, S. Investigating the relationship between self-esteem and the motivation for progress in successful and unsuccessful athletes in West Azarbaijan, *Research in Rehabilitation Sciences*. 2011. 7(1): 74-83.
49. Margalit, M. *Lonely children and adolescents: self-perceptions, social exclusion and hope*. 2010. New York: Springer.
50. McClure .C. Auden , Tanski.E. Susanne . Kingsbury. John, et al. Characteristics Associated With Low Self-Esteem Among US Adolescents. *Academic Pediatrics*, 2010. Volume 10, Issue 4, pp: 238-244.
51. McGee, R., Williams, S., & Nada-Raja, S. Low self-esteem and hopelessness in childhood and suicidal ideation in early adulthood. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 2001. 29(4), 281–291.
52. Mobaraki, M. Investigating the Relationship between Social Capital and Crime, End of Master's Degree in Social Research, Tehran, Shahid Beheshti University. 2005.
53. Mohammadi, N. Preliminary Examination of Validity and Reliability of Rosenberg's Self-esteem Scale. *Quarterly journal of Iranian psychologists*. 2005. 1(4): 312-320.
54. Mousavi, S, Houman, H. Relationship between hope with self-discipline learning and satisfaction with studying among students. *Journal of Psychological Research*. 2013. 19: 21-36.
55. Narimani, M, Abolghasemi, A, Barahmand, O, Mohammad Amini, Z. Comparison of psychological hardiness, thinking styles, social skills and academic achievement of athletic

- students (group-solo) and non-athlete. *Journal of Research in Sport Sciences*. 2006. 11: 59-78.
56. Nieminen T, Martelin T, Koskinen S, Aro H, Alanen E, Hyyppä MT. Social capital as a determinant of self-rated health and psychological well-being. *International Journal of Public Health*, 2010, 55 (6): 531–542.
57. Norstrand JA, Xu Q. Social capital and health outcomes among older adults in China: The urban–rural dimension. *The Gerontologist*, 2012, 52(3):325–334.
58. Nourbakhsh, P, Hassanpour, Gh. A comparative study on the self-esteem and self-concept of athletic and non-athlete boys in Ahvaz high schools and their relationship with academic achievement, *Journal of Motion*. 2004. 21: 19-32.
59. Paxton, P. Is social capital declining in the United States? A multiple indicator assessment. *American Journal of Sociology*, 1999, 105 (1), 88–127.
60. Perks, T. Does sport foster social capital? The contribution of sport to a lifestyle of community participation. *Sociology of Sport Journal*, 2007, 24(4), 378-401.
61. Rahmani Firoozjah, A, Sharepoor, M, Rezai Pasha, S. Measuring the Differentiation of Youth Social Capital with the Exercise Participation Axis (Case Study: Athlete and Non-Athlete Students of Mazandaran University). *Journal of Sociology of Youth Studies*. 2011. 2(2): 37-62.
62. Rahmati, M. Review and critique cognitive theories about sport violence. *General Culture Quarterly*. 2002. Vol 30.
63. Rajabi, Gh, Karjoo Kasmaei, S. Investigating the Confirmation Structure of the Two-Factor Model of the Persian Version of the Rosenberg Self-Esteem Scale. 2011. 2(6): 33-43.
64. Rashidi, Z, Rashidi, A. Roozbahani, R, Rezaei, F. The effect of group exercise on depression in women: a case study. *Journal of Isfahan Medical School*. 2011. 30 (22).
65. Raza, S. A., Zia, S., Naqvi, S. A. H., & Shaikh, F. M. Human and Social Capital Development for Self Efficacy of University Graduates: Bases for Development of Society. *Asian Social Science*, 2011, 7(9), 244.
66. Romero, E. J., Cruthirds, K.W. (2006). The use of humor in the workplace. *Academy of Management Perspectives*, 20(2), 58-69.
67. Rusticus, S. H., Hubley, A. M., & Zumbo, B. D. CrossNational *Comparability of the Rosenberg SelfEsteem Scale*. Poster presented at the 112 th convention of the American Psychological Association, 2004. Honolulu, Hawaii.
68. Sabeghi, L, Danesh, E, Rezaeibakhsh, H, Saliminia, N. Determining predictive level of self-esteem in self-disability between athlete and non-heroic athlete students in physical education and sport science faculty. *Daneshvar Behavior: Clinical Psychology and Personality*. Two *Journal of Research at Shahed University*. 2014. 21(11): 25-36.
69. Seifi, S, Salek, M, Hoseini, M, Baharlooei, H, Seifinia, N. A comparative study on the effect of participation in sport activities on self-esteem and self-efficacy of male and female teachers in Shahrekord district. *Selected Works and Articles of the 10th Pioneering Congress of Progress*. 2014.
70. Sharabi, A., Levi, U., & Margalit, M. (2012). Children's loneliness, sense of coherence, family climate, and hope: Developmental risk and protective factors. *The Journal of Psychology*, 146, 61-83.

71. Sharifian sani, M, Maleki Saeed Abadi, A. Social capital as a complex system. *Quarterly Journal of Social Welfare*. 2006. 23: 45-65.
72. Shorey, H. S., Snyder, C. R., Rand, K. L., Hockemeyer, J. R., & Feldman, D. B. (2002). Somewhere over the rainbow: Hope theory weathers its first decade. *Psychological Inquiry*, 13, 322-333.
73. Siegel, L. J. *Criminology: theories, patterns, and typologies* Wadsworth. Thomson Learning, 2007. (ISBN 0-495-00572-X, ISBN 978-0-495-00572-8).
74. Snyder, C. R. (1996). Updating the legend of pandora: What ever happened to hope (and hopelessness)?. *Psyccritiques*, 41, 552-553.
75. Snyder, C. R. Hope Theory: Rainbows in the Mind ;*Psychological Inquiry*, 2002. Vol.13, No. 4, pp. 249-275.
76. Snyder, C. R. (Ed.). *Handbook of hope: Theory, measures, and applications*. San Diego, 2000. CA: Academic Press.
77. Snyder, C. R., Rand, K. L., & Sigmon, D. R. Hope theory. In C. R. Snyder & S. J. Lopez (Eds.), *Handbook of positive psychology* .2002, (pp. 257–276). New York, NY: Oxford University Press.
78. Sohrabi Shegeftia, N., & Samani, S. Psychometric properties of the academic hope scale: Persian form. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2011. 30, 1133 – 1136.
79. Steinfield, Ch., B.Ellison, N., and Lampe, C. Social capital, self-esteem, and use of online social network sites: A longitudinal analysis. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 2008. 29(6), 434-445.
80. Tian, L., Liu, B., Huang, S., & Huebner, E. S. Perceived social support and school well-being among Chinese early and middle adolescents: The mediational role of self-esteem. *Social Indicators Research*, 2013. 113(3), 991–1008.
81. Tonts , M. Competitive sport and social capital in rural Australia . *Journal of Rural Studies*, 2005. 21 , 137 – 149 .
82. Ullrich-French, S., & McDonough, M. H. Correlates of long-term participation in a physical activity-based positive youth development program for low-income youth: Sustained involvement and psychosocial outcomes. *Journal of Adolescence*, 2013. 36(2), 279-288.
83. Weinberg, M, Besser, A., Zeigler-Hill, V., & Neria, Y. Bidirectional associations between hope, optimism and social support, and trauma-related symptoms among survivors of terrorism and their spouses. *Journal of Research in Personality*, 2016. 62, 29–38.
84. Yang, S.-C., & Farn, C.-K. Social capital, behavioural control, and tacit knowledge sharing—A multi-informant design. *International Journal of Information Management*, 2009, 29 (3), 210–218.
85. Zamani, A, Moradi, A. Comparison of trait anxiety, state anxiety and self-confidence of male athletes in group sport and solitary sports. *Knowledge and research in applied psychology*. 2009. 13(40).